

Burgemeester David Eliza van Lennep

Erfgoodprijs 2025

Juryrapport

- De jury: Wim de Wagt, architectuurhistoricus, voorzitter
Marcel van Heck, deskundig op het gebied van architectuur, stedenbouw en cultureel erfgoed
Florianne van Hees, kunstdocumentalist
Arno Schumacher, deskundig op het gebied van ruimtelijke ordening en openbare ruimte
Otie van Vloten, architect, beeldend kunstenaar
- Secretaris: Ellen Kerkvliet, zonder stemrecht
- Tekst: Wim de Wagt en Ellen Kerkvliet
- Foto's: Ellen Kerkvliet, Patricia Zwaal-Croon, derksen|windt architecten

Op 22 mei 2025 werd in de Oude Kerk te Heemstede de Burgemeester David Eliza Erfgoedprijs 2025 uitgereikt.

De prijs is voor: De uitbreiding en verbouwing van Basisschool De Evenaar, Heemstede.

Voorwoord

De jury van de Burgemeester David Eliza van Lennep Erfgoedprijs is verheugd dat er in Heemstede en Bennebroek zoveel erfgoed gekoesterd, hersteld of opnieuw onder de aandacht gebracht wordt. Er zijn vijf mooie projecten geselecteerd, daarbij geen onderscheid makend tussen een grootschalige hersteloperatie of een klein particulier initiatief. Dit betekent dat de jury uitgedaagd werd op het scherp van de snede te oordelen en te discussiëren. Zij waren onder de indruk van de uiteenlopende inzendingen, van de inzet en het enthousiasme van de betrokken opdrachtgevers en initiatiefnemers. De jury hield daarbij steeds in het oog dat de essentie van erfgoed is, het bewaren en overbrengen van herinneringswaarden. En dat, om tot een overtuigend resultaat te komen, er altijd grote kennis van het desbetreffende erfgoedobject nodig is. Bovendien kunnen het initiatief en proces niet zonder de gedrevenheid en kunde van degenen die er verantwoordelijk voor zijn of zich erover ontfermen.

Wim de Wagt, juryvoorzitter.

Wie was burgemeester David Eliza van Lennep?

De erfgoedprijs van de Historische Vereniging Heemstede-Bennebroek (HVHB) is genoemd naar David Eliza van Lennep (1865-1934), die van 1891 tot 1916 burgemeester van Heemstede was. Onder zijn burgemeesterschap transformeerde Heemstede van een dorp van buitenplaatsen en bloembollen tot een forensengemeente. Er kwamen nieuwe wijken, de woonomstandigheden verbeterden door sociale woningbouw, scholen, volksbadhuizen enzovoort, het aantal inwoners groeide explosief. In 1907 werd het nieuwe raadhuis opgeleverd en een jaar later begonnen de architecten Joseph Cuypers en Jan Stuyt hun gemeentelijk uitbreidingsplan te realiseren. Een groen en modern Heemstede met nieuwe wegen en woonwijken verrees. Van Lenneps belangrijkste wapenfeit was wel de aankoop van Groenendaal. Hij wilde dit landgoed een centrale plaats in Heemstede geven, als wandelbos voor iedereen. Dankzij Van Lennep kunnen wij tot op de dag van vandaag van deze groene oase in het dorp genieten.

Willy Sluiter (1873-1949) schilderde dit portret van Jhr. Mr. David Eliza van Lennep. Het hangt in het trappenhuis van het raadhuis van Heemstede.

De erfgoedprijs

Ter gelegenheid van de honderdvijftigste geboortedag van burgemeester David Eliza van Lennep heeft de HVHB in 2015 de naar hem genoemde erfgoedprijs ingesteld. Deze prijs wordt uitgereikt aan activiteiten of projecten die getuigen van een liefdevolle zorg voor, of het behoud van cultureel erfgoed in Heemstede en Bennebroek, waarbij het resultaat zo veel als mogelijk voor een breed publiek zichtbaar en tastbaar is, zodat er sprake is van een voorbeeldfunctie. De prijs wordt om het jaar uitgereikt. Deze editie betreft de jaren 2023-2024.

De belangrijkste criteria van de jury zijn:

- kwaliteit van de restauratie, conservering of het initiatief
- de originaliteit of zeldzaamheid
- de voorbeeldfunctie voor Heemstede en Bennebroek
- de toegankelijkheid of beschikbaarheid voor het publiek

In opdracht van de HVHB heeft de Heemstedse kunstenares Rosita van Wingerden voor de prijswinnaar een kunstwerk ontworpen en vervaardigd. Het object bestaat uit een sokkel van Iers gezoet (gepolijst) hardsteen, met daarop een cilinder van zilver met het jaartal en het logo van de historische vereniging. De steensoort is een verwijzing naar de monumentale gebouwen, het zilver staat voor de schoonheid en glans van erfgoed in zijn algemeenheid.

De vijf genomineerde projecten, in volgorde van zuid naar noord

- Voormalige tuinmans- en koetsierswoning, Binnenweg 8, Bennebroek
- Het tramhuisje op de Glipperbrug, Heemstede
- Pand aan het Wilhelminaplein 12, Heemstede
- Basisschool De Evenaar, Van der Waalslaan 33, Heemstede
- Buitenplaats Oud Berkenroede, Herenweg 145, Heemstede

Binnenweg 8, Bennebroek

Het lijkt wel een beetje een chalet, deze woning aan de Bennebroekse Binnenweg. Het van oorsprong dubbele woonhuis hoorde bij het Huis te Bennebroek, waar ooit de ambachtsheren en -vrouwen van Bennebroek woonden. In de ene helft woonde de tuinman, in de andere de koetsier. In de monumentenbeschrijving – het is een provinciaal monument – staat dat het huis rond 1856 is gebouwd, maar vermoedelijk is de oorsprong van vroegere datum. In 1935 is het pand verbouwd tot één woning, waarbij de rechter voordeur werd dichtgemetseld. In 1973 werd het oude Huis te Bennebroek afgebroken en vervangen door een zorgcomplex dat dezelfde naam draagt. Het woonhuis aan de Binnenweg bleef gespaard.

Wat direct opvalt zijn de rijk versierde daklijsten en kozijnen. Daardoor paste de dubbele woning goed in de halverwege de negentiende eeuw door vader en zoon Zocher aangelegde romantische tuin rondom het grote huis. De voormalige dienstwoning is, als een van de weinige restanten van het Huis te Bennebroek, van grote cultuurhistorische waarde. Door de bijzondere decoraties is het ook van architectuurhistorisch belang.

Toen Edwin Ames, de huidige bewoner, het huis twintig jaar geleden kocht, was het sterk verwaarloosd. Ames is restauratiearchitect en vatte het als een uitdaging op om het pand te restaureren en zo te bewaren voor de toekomst. De jury heeft bewondering voor de wijze waarop hij de werkzaamheden heeft aangepakt. Ondanks tegenslagen, zoals een failliete aannemer en brand in de loods waar hij de originele kozijnen had opgeslagen, bleef hij volhouden. Inwendig is de woning gemoderniseerd, maar de oude planken en balken van het plafond zijn nog zichtbaar

aanwezig. Uitwendig is, door het accentueren van de dichtgemetselde rechter voordeur, de oorspronkelijke symmetrie in stand gebleven. Ook zijn de geornamenteerde daklijsten en kozijnen teruggebracht. De woning is nu weer een fraaie blikvanger langs de toegangsweg naar het historische hart van Bennebroek.

Het tramhuisje op de Glipperbrug, Heemstede

In De Glip, het zuidelijke deel van Heemstede, is in 1933 over de Glipperzandvaart de Glipperbrug gebouwd. Tegelijkertijd werd hier het tramhuisje gebouwd. Je kon er beschut tegen weer en wind op de tram wachten. De tram, de zogeheten Bollenlijn, reed tot 1949 tussen Haarlem en Leiden en ging ook door Heemstede en Bennebroek. Het wachthuisje is later nog gebruikt als schaftruimte voor de medewerkers van Paswerk Groen (tegenwoordig Spaarne Werkt). Met zijn opvallende piramidevormige dak en brede overkapping is het een markant gebouwtje. Het is een van de laatste tastbare overblijfselen van de tramlijn die indertijd door Heemstede liep en daarom van architectuurhistorische betekenis als zeldzaam geworden voorbeeld van tramwegarchitectuur. Samen met de brug is het een provinciaal monument.

De laatste jaren stond het leeg en sloeg de verpaupering toe. Tot in 2023 de gemeente Heemstede de buurtbewoners opriep met ideeën te komen om het tramhuisje een buurtfunctie te geven.

Het is een groep enthousiaste bewoners van de Glip gelukt het gebouwtje nieuw leven in te blazen. Ze stroopten de mouwen op, maakten het huisje schoon en richtten het gezellig in. De gemeente zorgde voor de noodzakelijke reparaties. Ondanks dat het huisje zeer bescheiden van afmeting is, weten de vrijwilligers er toch allerlei activiteiten voor de buurt te organiseren. Van koffiedrinken tot rummikuppen of wijnproeven. De jury is erg blij dat het tramhuisje dankzij dit initiatief een levendige uitstraling heeft gekregen en

bovendien zorgt voor meer sociale cohesie in de wijk. Een pareltje in de buurt dat nog meer verdient, want het plakbord aan de gevel doet enigszins afbreuk aan het aanzien en de monumentale waarde. De jury adviseert daarom dat de gemeente dit ontsierende object verwijdt en vervangt door een decoratief informatiebordje. Zo wordt het mooie verleden van dit gebouw een hedendaagse herinnering.

Wilhelminaplein 12, Heemstede

Van oorsprong was dit pand een boerderij. Dat is te zien op de kaart van Balthazar Floriszoon van Berckenrode uit 1627, waar op de hoek van de Cloosterweg en de niet meer bestaande Hoflaen een boerderij met hooiberg staat ingetekend. De bakstenen in de rechterzijmuur zijn nog uit die tijd. In 1657 veranderde de boerderij in een herberg waar bier van de Haarlemse brouwerij het Dubbelt Ancker werd geschonken. Vanaf de 18de eeuw was het een bakkerij en volgden er meerdere verbouwingen. De laatste bakker was Marinus Tibboel. In de tweede helft van de vorige eeuw had Sientje van Noort hier haar winkel in antiek en snuisterijen. Daarna was er een galerie van Kunsthandel AmstelArt in gevestigd. Nadat ook deze was vertrokken werd het pand door Stadsherstel Amsterdam gekocht en in 2022-2023 grondig gerestaureerd. In de voormalige winkelruimte heeft tuinarchitect Dick Beijer nu zijn studio, verder zijn er drie appartementen. Het pand is een gemeentelijk monument.

overleg met de gemeente, de entree vanaf de Camplaan vergroend.

Dankzij de inspanningen van Stadsherstel blijven veel monumentale panden, ook in Heemstede en Bennebroek, gespaard. De jury is erg verheugd dat ook dit oude pandje kundig is gerestaureerd en een nieuwe, duurzame bestemming heeft gekregen. Daarbij zijn authentieke details zoals de vloertegels van de bakkerswinkel, het raampje en het trappetje naar de voormalige kelder, de tegels van de schouw en de houtimitatie langs de zoldertrap bewaard gebleven. De huurder, Dick Beijer, brengt met zijn Studio voor tuinkunst veel levendigheid op dit stukje van het plein. Bovendien heeft hij met fraaie plantenbakken, in

Basisschool de Evenaar, Heemstede

Basisschool De Evenaar bestaat sinds 1988, maar het schoolgebouw aan de Van der Waalslaan dateert uit 1974 en heette toen Berkenrodeschool. In die tijd was de zogenoemde hallenschool populair: een centrale ruimte, bestemd voor groepsactiviteiten, met daaromheen de klaslokalen. Het gebouw is een voorbeeld van potentieel Post 65 erfgoed, een nieuwe categorie in de monumentenwereld. Sinds enkele jaren stimuleert de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) namelijk de inventarisatie en bescherming van de meest waardevolle architectuur uit de periode 1965-1990. Het is ook aan de gemeenten om aan de slag te gaan met deze uitdagende opgave. Vanwege het groeiend aantal leerlingen en de wens van de gemeente om de Heemsteedse scholen te verduurzamen, ontstond enkele jaren geleden de vraag: gaan we verbouwen, of wordt het sloop en nieuwbouw?

Het schoolbestuur besloot om een geheel nieuwe verdieping op de school te laten zetten. Bureau derksen|windt architecten maakte een gedurfd ontwerp, passend bij het bestaande gebouw. In de zomervakantie van 2023 vond de verbouwing plaats. Het lage systeemplafond uit de hal werd verwijderd en de ontstane ruimte is middels een houtconstructie twee maal zo hoog gemaakt. Er is een brede houten trap aangebracht die de kinderen bij voorstellingen gebruiken als tribune. Een zaagtanddak laat mooi noorderlicht de ruimte binnenstromen. Er zijn eerlijke, circulaire bouwmaterialen

gebruikt. De jury was zeer onder de indruk van de ruime, multifunctionele hal en de bijzondere lichtinval. Een ontwerp en resultaat om blij van te worden, dat voorbeeldig laat zien hoe gebouwen uit de Post 65 periode kunnen worden aangepast aan hedendaagse eisen.

Oud Berkenroede, Heemstede

Het herenhuis Oud Berkenroede, op de hoek van de Herenweg en de Zandvoortselaan, dateert uit de 18de eeuw. Al eerder bevond zich op deze plek een boerenhofstede. De toenmalige eigenaar noemde zijn bezit Oud (Out) Berkenrode. Dit leidde tot een conflict met de eigenaar van de aangrenzende heerlijkheid Berkenrode. Zijn kasteel was immers ouder. Na een jarenlange juridische strijd is ter onderscheiding de naam Oud Berkenroede (met een toegevoegde e) overeengekomen. Van 1891 tot 1904 woonde op Oud Berkenroede de Heemstedse burgemeester David Eliza van Lennep. Later is het gekocht door de handschoenenfabrikant Laimböck. Tegenwoordig is het in bezit van de erven van het echtpaar Croon-Laimböck.

Oud Berkenroede is een rechthoekig, statig landhuis. De bakstenen gevels hebben kroonlijsten met consoles. Op het afgeplatte schilddak zijn dakkapellen en hoekschoorstenen aangebracht. De hoofdingang is bereikbaar via een bordestrap. De hele buitenplaats is een rijksmonument.

De jury spreekt zijn bewondering uit voor de wijze waarop de erfgenamen van het echtpaar Croon-Laimböck de restauratie van hun familiehuis hebben opgepakt. Vooral Jan Willem Croon, bouwtechnisch ingenieur, is tot aan zijn overlijden in 2024 intensief betrokken geweest bij de werkzaamheden. Zijn zuster Patricia Zwaal-Croon begeleidt de afronding van het restauratieproject. Op de bel-etage zijn veel historische onderdelen, zoals oude lambriseringen en sierlijsten, teruggevonden, hersteld en weer in het zicht gebracht. Om de grondwaterdruk onder het pand te verlagen is een drainagesysteem aangelegd. Er zijn zeven appartementen in gerealiseerd die beschikken over modern comfort, maar evengoed een historische uitstraling hebben. De jury is verheugd dat het pand geen kantoorbestemming heeft gekregen.

Winnaar

Wat een lef was er voor nodig om in slechts zeven weken tijd, gedurende de zomervakantie van 2023, Basisschool De Evenaar te transformeren tot een toekomstbestendig gebouw. Niet slopen, maar verbouwen, zo hoort duurzaamheid te zijn. De architecten hebben, in goede samenwerking met het schoolbestuur en de schoolleiding, een geweldige prestatie geleverd.

Hoofd, hart en handen, dat zijn de kernwoorden van deze school en die zijn terug te zien in het resultaat. Het hart van de school is de fraaie, lichte hal met daaromheen de werkruimtes (het hoofd) en een nieuw lokaal voor creativiteit (de handen). Dit ontwerp borduurt voort op de oorspronkelijke hallenschool en voegt daar een eigentijdse, nieuwe dimensie aan toe. De jury hoopt dat deze verbouwing een inspiratie is voor de verduurzaming van andere basisscholen in Heemstede en Bennebroek. Dit schoolgebouw is, wat de jury betreft, het erfgoed van de toekomst!

